

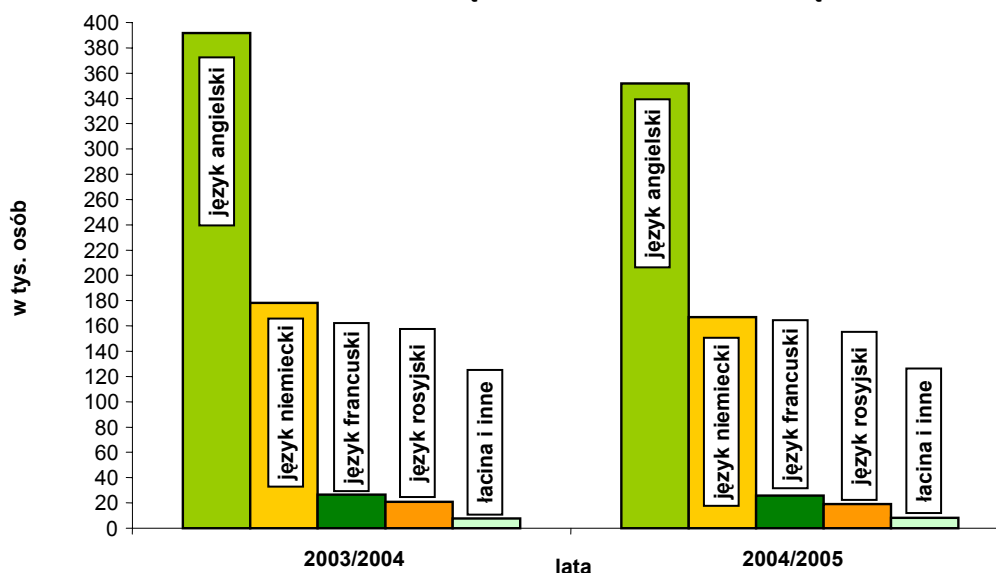

NAUCZANIE JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH, PONADPODSTAWOWYCH I PONADGIMNAZJALNYCH W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W ROKU SZKOLNYM 2004/2005

Informację opracowano na podstawie wyników badania pełnego, przeprowadzonego w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz w szkołach dla dorosłych według stanu na dzień 31 XII 2004 r.

Nauczanie języków obcych jest coraz ważniejszym elementem edukacji w systemie kształcenia. W roku szkolnym 2004/05 w **szkołach dla dzieci i młodzieży** - podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych i kończących swoją działalność szkołach ponadpodstawowych (realizujących program kształcenia na bazie ośmioklasowej szkoły podstawowej), a także w szkołach policealnych - realizowana jest nauka następujących języków obcych: angielskiego, francuskiego, niemieckiego, rosyjskiego oraz w mniejszym stopniu innych, m.in. łaciny, hiszpańskiego i włoskiego.

NAUCZANIE JĘZYKÓW OBCYCH OBOWIĄZKOWE

Dominującym językiem obcym nauczany we wszystkich typach szkół w województwie małopolskim jest język angielski. W bieżącym roku szkolnym uczy się go **obowiązkowo** blisko 352 tys. uczniów, którzy stanowią 63,5% ogólnej liczby uczniów wszystkich typów szkół.

Drugim pod względem liczby uczących się jest język niemiecki. We wszystkich typach szkół blisko 167 tys. uczniów uczy się go jako języka obowiązkowego, czyli średnio co 3 uczeń w ogólnej liczbie uczniów.

W bieżącym roku szkolnym w szkołach podstawowych język obcy jest przedmiotem obowiązkowym programowo w klasach IV – VI. W klasach I - III nauka języka obcego w ramach przedmiotu obowiązkowego może odbywać się z tzw. „godzin do dyspozycji dyrektora”. Dlatego przypadki nauki języków obcych (głównie angielskiego i niemieckiego) w tych klasach występują w pojedynczych szkołach. W związku z tym dalsza **analiza nauczania języków obcych w szkołach podstawowych dotyczy tylko klas IV - VI, w których jest 130,8 tys. uczniów.**

W szkołach tych w województwie uczy się obowiązkowo języka angielskiego 101,6 tys. uczniów, którzy stanowią 77,7% ogólnej liczby uczniów. W ubiegłym roku szkolnym udział ten był niewiele niższy i wynosił 76,5%. Na drugim miejscu pod względem popularności znajduje się język niemiecki, którego w szkołach podstawowych uczy się jako języka obowiązkowego 28,1 tys. uczniów. Uczący się tego języka stanowią 21,5% ogółu uczniów i w porównaniu do ubiegłego roku szkolnego udział ten jest niższy o 2 punkty procentowe.

Zdecydowanie mniej popularny jest język francuski, którego uczy się tylko 1,5 tys. uczniów, co stanowi 1,5% ogółu wobec 1,9% rok wcześniej.

Jeszcze mniej dzieci uczy się języka rosyjskiego. W bieżącym roku szkolnym tylko dla 0,5% uczniów jest on obowiązkowym językiem obcym i podobnie jak w przypadku języka francuskiego jego popularność spada, gdyż w porównaniu do ubiegłego roku szkolnego odsetek uczących się rosyjskiego zmniejszył się o 0,4 punktu procentowego.

Oprócz omówionych wyżej języków obcych niewiele ponad 100 uczniów szkół podstawowych pobiera jeszcze w systemie obowiązkowym naukę języka hiszpańskiego.

Wśród **142,4 tys. uczniów gimnazjów**, dla 115 tys., czyli 4/5 ogółu językowym przedmiotem obowiązkowym jest angielski. W porównaniu do roku szkolnego 2003/2004 odsetek gimnazjalistów uczących się angielskiego wzrósł o 1,5 punktu procentowego.

Nieco ponad 38 tys. młodzieży w gimnazjach uczy się w programie obowiązkowym języka niemieckiego. W odniesieniu do uczących się języka angielskiego, grupa ta jest 3-krotnie mniejsza. Ponad 26 procentowy udział uczniów uczących się niemieckiego zmniejszył się w porównaniu do roku szkolnego 2003/2004 o 7 punktów procentowych.

Zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem w gimnazjach cieszy się język francuski. Tylko 3,1 tys. gimnazjalistów, stanowiących 2,1% ogółu uczniów, uczy się go jako przedmiotu obowiązkowego. W tym przypadku zanotowano 0,5 punktowy spadek tego udziału w porównaniu do ubiegłego roku szkolnego.

Podobnie jak w szkołach podstawowych, także w gimnazjach bardzo niski odsetek stanowią uczniowie uczący się języka rosyjskiego – tylko 0,6% i udział ten w stosunku do ubiegłego roku szkolnego zmniejszył się o 0,6 punktu procentowego. Uczący się rosyjskiego to w przeważającej części gimnazjaliści mieszkający na wsi, co być może jest związane z niedoborem nauczycieli języków zachodnich w szkołach na wsi. Z drugiej strony obserwuje się ponowny wzrost zainteresowania językiem rosyjskim (głównie na poziomie biznesowym), chociaż w obowiązkowym nauczaniu szkolnym tego jeszcze nie widać.

Na niezmiennym w stosunku do ubiegłego roku szkolnego poziomie 0,2% utrzymuje się odsetek uczniów uczących się języków: hiszpańskiego i włoskiego. Są to wyłącznie uczniowie uczący się w gimnazjach w miastach.

W **szkolnictwie ponadgimnazjalnym, ponadpodstawowym i policealnym** struktura nauczania języków obcych jako przedmiotów obowiązkowych jest zbliżona do tej w szkolnictwie podstawowym i gimnazjalnym.

Na blisko **164 tys. uczniów tych szkół** 134,4 tys., czyli ponad 4/5 ogółu, uczy się jako obowiązkowego języka angielskiego.

Język ten niemal powszechnie występuje w liceach ogólnokształcących oraz w szkołach artystycznych ogólnokształcących. W bieżącym roku szkolnym spośród ponad 65 tys. licealistów i 1,5 tys. uczniów szkół artystycznych, języka angielskiego jako przedmiotu obowiązkowego nie uczy się tylko niewielka liczba uczniów tych typów szkół (odpowiednio niecałe 2% i blisko 4%). W stosunku do ubiegłego roku szkolnego odsetek uczących się języka angielskiego zwiększył się w liceach ogólnokształcących o 1,7, a w szkołach artystycznych aż o 16,5 punktu procentowego.

Dużą popularnością cieszy się angielski także w liceach profilowanych, technikach i średnich szkołach zawodowych. W tych typach szkół uczy się go blisko 59 tys. uczniów, co stanowi ponad 86% ogółu uczniów w tych szkołach. W porównaniu do poprzedniego roku szkolnego odsetek uczących się angielskiego w omawianych typach szkół średnich wzrósł o 6,3 punktu procentowego.

W szkołach policealnych uczący się obowiązkowo języka angielskiego stanowią ponad 2/5 ogółu uczniów tych szkół, przy czym odsetek ten utrzymał się na tym samym poziomie co rok wcześniej.

Najmniejszy odsetek uczących się języka angielskiego występuje w szkołach zasadniczych zawodowych. Na blisko 23 tys. uczniów tych szkół tylko 32,4% uczy się tego języka i w odniesieniu do roku szkolnego 2003/2004 udział ten jest wyższy o 1 punkt procentowy.

Drugim pod względem popularności językiem zachodnim w szkolnictwie ponadgimnazjalnym, ponadpodstawowym i policealnym jest język niemiecki. W bieżącym roku szkolnym w szkołach tych uczy się go ponad 100 tys. młodzieży, co stanowi ponad 61% ogółu uczniów tych szkół.

Język niemiecki jest przedmiotem obowiązkowym dla: 68% uczniów liceów ogólnokształcących, 70% uczniów średnich szkół zawodowych, 30% uczniów szkół zasadniczych zawodowych oraz blisko 11% uczniów szkół policealnych. W relacji do roku szkolnego 2003/2004 odsetek uczących się języka niemieckiego w każdym z rodzajów kształcenia jest wyższy o odpowiednio 7, 10, 2 i 1 punkt procentowy.

W bieżącym roku szkolnym 17,6 tys. uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych, czyli 1/10 ogółu, ma w obowiązkowym programie nauczania język rosyjski. Niemniej ten odsetek jest bardzo zróżnicowany w zależności od rodzaju kształcenia.

Jeżeli odjąć zbiorowość obejmującą 6,3 tys. uczniów szkół zasadniczych zawodowych, czyli co 3 ucznia w ZSZ; to na wszystkie pozostałe rodzaje szkół pozostanie niewiele ponad 11 tys. młodzieży uczącej się języka rosyjskiego. Z tego 2 tys. uczy się w liceach profilowanych (12,6% ogółu uczniów w tych liceach), 5,2 tys. w technikach i średnich szkołach zawodowych (blisko 10% młodzieży w tych szkołach), 3,8 tys. w liceach ogólnokształcących (niecałe 6% ogółu uczniów LO) i 0,2 tys. w szkołach policealnych (blisko 3% uczniów tych szkół).

Podobnie jak w szkolnictwie podstawowym, także na poziomie średnim, odsetek uczniów objętych obowiązkową nauką języka rosyjskiego od dłuższego czasu zmniejsza się.

W roku szkolnym 2003/2004 tego języka uczyło się w programie obowiązkowym 17,8 tys. uczniów. W bieżącym roku szkolnym - w porównaniu do ubiegłego - udział uczących się tego języka w ogólnej liczbie uczniów zmniejszył się o ponad 8 punktów procentowych w szkołach zasadniczych zawodowych, a w niewielkim stopniu w liceach ogólnokształcących, w technikach i średnich szkołach zawodowych oraz policealnych.

Stosunkowo mała, licząca niewiele ponad 21 tys. zbiorowość uczniów szkół średnich pobiera w ramach obowiązkowego programu szkolnego naukę języka francuskiego. Stanowią oni 13% ogółu uczniów tych szkół. W liceach ogólnokształcących tego języka uczy się blisko 1/5 młodzieży, w liceach profilowanych, technikach i średnich szkołach zawodowych 11,3% ogółu uczniów, w szkołach policealnych blisko 4% i w szkołach zasadniczych i zasadniczych zawodowych poniżej 3% ogółu uczniów tych szkół.

W porównaniu do ubiegłego roku szkolnego wystąpił niewielki (ponad 1%) wzrost udziału uczących się francuskiego we wszystkich typach omawianych szkół.

Oprócz omówionych wyżej języków niektórzy uczniowie, głównie liceów ogólnokształcących, mają w obowiązkowych programach lekcje łaciny, języka włoskiego i hiszpańskiego.

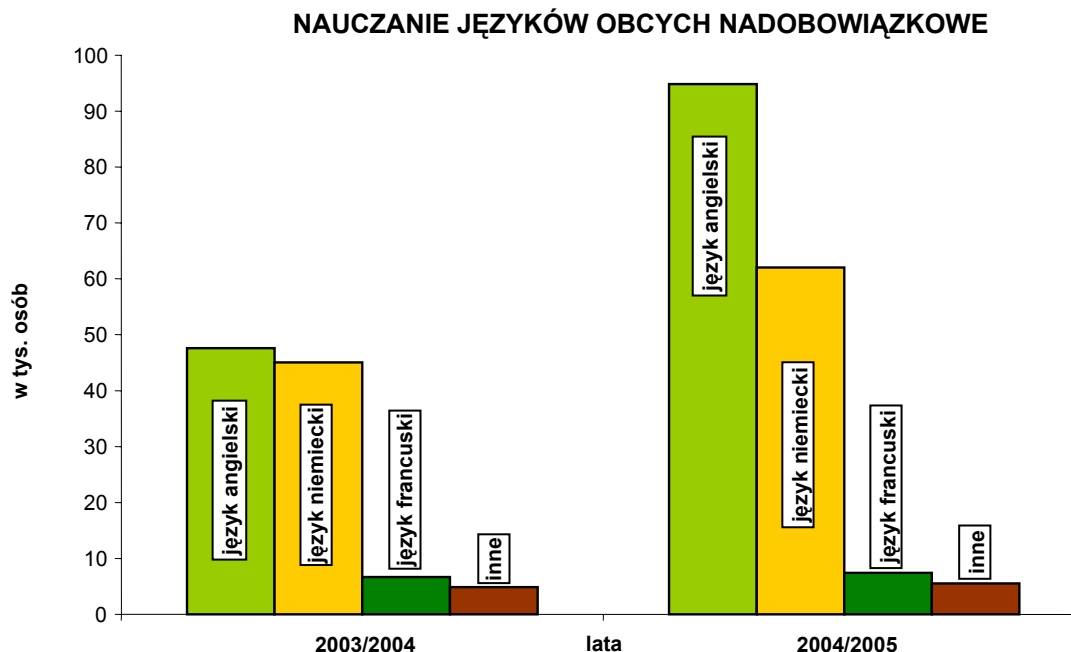
Odsetek licealistów uczących się łaciny wynosi blisko 7%, języka włoskiego - 2,9%, a hiszpańskiego niewiele ponad 1%. Zainteresowanie nauką tych języków nie uległo zmianie w stosunku do ubiegłego roku szkolnego.

Poza liceami ogólnokształcącymi głównie język włoski występuje jako przedmiot obowiązkowy w pojedynczych szkołach innych typów.

W zakresie **nadobowiązkowego nauczania języków obcych** w bieżącym roku szkolnym obserwuje się wyraźny wzrost zainteresowania tą formą kształcenia. Z takiej możliwości nauki w roku szkolnym 2004/2005 korzysta blisko 31% ogółu, a w liczbach bezwzględnych około 170 tys. uczniów różnych typów szkół.

Wzrost ten jest najbardziej wyraźny w grupie uczniów uczących się języka angielskiego, głównie w szkołach podstawowych, co ma związek ze zmianą zasad nauczania języków obcych w klasach I - III tych szkół.

Uczniowie klas IV - VI szkół podstawowych najczęściej uczęszczają nadprogramowo na lekcje języka angielskiego - 7,3 tys. uczniów, czyli 5,6% ogólnej liczby uczniów tych klas. Języka niemieckiego nadobowiązkowo uczy się w tych klasach 8,8 tys. dzieci, czyli 6,7% ogółu uczniów omawianych klas. Dla porównania w ubiegłym roku szkolnym uczniowie ci stanowili odpowiednio 5,1% i 4,8% ogólnej liczby uczniów w klasach IV - VI.

W gimnazjach występuje większe zainteresowanie dodatkową nauką w zakresie języka niemieckiego. Naukę tego języka pobiera w formie przedmiotu nadobowiązkowego co 3 uczeń, podczas gdy co 10 uczeń korzysta z dodatkowych lekcji języka angielskiego.

Popularność nadobowiązkowej nauki języków obcych **w szkołach średnich** jest niewielka, co wynika z faktu, że w obowiązkowym programie nauczania LO są dwa języki obce. Młodzież zainteresowana doskonaleniem swoich umiejętności w zakresie języka obcego w takiej formie stanowi tylko 2,4% ogółu uczniów tych szkół. W grupie tej 1,6% (w ubiegłym roku szkolnym - 1,4%) młodzieży biorącej udział w dodatkowych zajęciach w zakresie nauki języków obcych uczy się innego języka niż zachodni. Głównie są to uczniowie liceów ogólnokształcących stanowiący 3,7% ogólnej liczby uczniów szkół tego typu. W strukturze uczących się języków obcych jako przedmiotu nadobowiązkowego na niezmiennym od poprzedniego roku szkolnego poziomie 0,5% utrzymuje się odsetek uczęszczających dodatkowo na lekcje angielskiego. Głównie jest to młodzież szkół policealnych. Wśród uczniów uczących się w liceach profilowanych w bieżącym roku szkolnym jedynie 0,5% uczniów uczy się dodatkowo języka niemieckiego. W grupie uczniów zasadniczych szkół zawodowych tak w bieżącym, jak i w ubiegłym roku szkolnym, brak jest uczniów chętnych do ponadprogramowej nauki języków obcych.

W zbiorowości osób uczących się **obowiązkowo** języków obcych **w szkołach dla dorosłych** dość wysoki odsetek stanowią osoby uczące się języka angielskiego i niemieckiego - odpowiednio 52,4% i 20,9% ogółu uczących się w tych szkołach. Są to głównie osoby uczęszczające do liceów ogólnokształcących i szkół policealnych.